

Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste

Vedtatt av Kirkemøtet 2011.

Gjelder fra 1. s. i advent 2011 og tas i bruk senest 1. s. i advent 2012.

Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste er fastsatt av Kirkemøtet 10. april 2011 i medhold av kongelig resolusjon 13. oktober 2006, med hjemmel i Norges Grundlov § 16.

Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste består av følgende deler:

- A Regelverk og definisjoner
- B Bestemmelser for den enkelte hovedgudstjeneste
- C Bestemmelser for fastsetting av Lokal grunnordning
- D Avgjørelsesmyndighet
- E Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

A | Regelverk og definisjoner

- 1 «Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste» og «Ordning for hovedgudstjeneste» er det overordnede regelverket for Den norske kirkes hovedgudstjeneste.
- 2 Hovedgudstjenesten er menighetens hovedsamling på søn- og helligdager, slik dette er forordnet av biskopen (jf. § 3 i Tjenesteordning for biskoper (TOB)). Andre gudstjenester på søn- og helligdager enn de biskopen forordner, kan også regnes som hovedgudstjenester når menighetsrådet gjør vedtak om det, jf. punkt 57–60.
- 3 Regelverket gjelder bestemmelser for den enkelte hovedgudstjeneste (jf. del B), for fastsetting av menighetens lokale grunnordning for hovedgudstjenester (jf. del C) og for avgjørelsesmyndigheten for disse (jf. del D). Regelverket skal sikre en felles ramme og et felles innhold for feiring av hovedgudstjenester i Den norske kirke.

Regelverket er utformet som

- Alminnelige bestemmelser
  - Liturgiteksten i Ordning for hovedgudstjeneste
  - Rubrikker i Ordning for hovedgudstjeneste
- 4 Alminnelige bestemmelser gjelder også for gudstjenester som menigheten feirer i tillegg til hovedgudstjenestene, i den grad de handler om det samme.
  - 5 Regelverket kan fravikes bare dersom ordningen selv eller de enkelte ledd åpner for det.
  - 6 Biskopen kan etter søknad godkjenne at menigheter fortsetter å bruke liturgiene fra 1920 og 1977, eller deler av dem, enten fast eller et begrenset antall ganger pr. år.

Godkjenning kan gis for inntil fire år om gangen. Menighetsmøtet skal få mulighet til å uttale seg før menighetsrådet sender en slik søknad. I menigheter som benytter samisk språk, gjelder den nåværende liturgien fram til samiske oversettelser av Ordning for hovedgudstjeneste er godkjent.

- 7 Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste gjelder også for dåp. Se Alminnelige bestemmelser for dåp.

definisjoner

- 8 Med *Lokal grunnordning* menes de bestemmelsene om utforming av hovedgudstjenester som menighetsrådet gjør vedtak om innenfor rammen av Ordning for hovedgudstjeneste og bestemmelsene som gjelder for den (jf. del C).
- 9 Med *liturg* menes en ordinert prest eller en annen person som har fått fullmakt fra biskopen til å forrette gudstjenester, og som har hovedansvaret for den aktuelle gudstjenesten.
- 10 Med *medliturg* menes alle personer som i tillegg til liturgen utfører liturgiske oppgaver i gudstjenesten.
- 11 Med *kirkemusiker* menes menighetens kantor eller organist. Ved enkeltgudstjenester (jf. del B) gjelder det tjenestegjørende kirkemusiker, og ved fastsettelse av lokal grunnordning (jf. del C) fast ansatt kirkemusiker.

B | Bestemmelser for den enkelte hovedgudstjeneste

- 12 Forberedelse og gjennomføring av hovedgudstjenesten bør skje ved bred delaktighet fra menighetens medlemmer. I gudstjenesten skal det legges vekt på universell utforming.
- 13 *Liturgen* har det overordnede ansvaret for forberedelsen og gjennomføringen av hovedgudstjenesten (jf. punkt 71). Liturgen har rett til å treffe beslutning i alle forhold hvor beslutningsmyndigheten ikke er lagt til andre enn liturgen (jf. Tjenesteordning for menighetsprester § 7).
- 14 *Tjenestegjørende kirkemusiker* samarbeider med liturgen om forberedelse og gjennomføring av gudstjenesten, og har ansvar for gudstjenestens musikalske innhold, samt rådgivning og veiledning av andre som utfører musikalske oppgaver i gudstjenesten (jf. punkt 73).
- 15 *Diakonens og kateketens* gudstjenestelige funksjoner er fastsatt i egne retningslinjer (jf. Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner).
- 16 Menighetsrådets avgjørelsesmyndighet for hovedgudstjenesten gjelder vedtak som fastsettes i rammen av Lokal grunnordning (jf. punkt 68).
- 17 Prester bærer alba og stola ved liturgiske handlinger i hovedgudstjenesten. For annen bruk av liturgiske klær gjelder Retningslinjer for bruk av liturgiske klær.
- 18 Liturgen skal før gudstjenesten se til at alt er lagt til rette for at dåp, forkynnelse, forbønn og nattverdfeiring kan skje på en forsvarlig måte i den enkelte hovedgudstjeneste, og at den enkelte medliturg har fått nødvendig opplæring.
- 19 Kirketjeneren, klokkeren eller den som utfører klokkefunksjonen, skal se til at kirkerommet og utstyret er i orden og klart til å tas i bruk. Klokkeren kan ha et koordinerende ansvar for andre medliturger.
- 20 I menighetens hovedgudstjenester benyttes som hovedregel salmer fra godkjente salmebøker eller Kirkerådets salmedatabase.

21 Menigheten står

- under inngangsprosesjonen
- under evangelieprosesjonen
- under hallelujaomkvedet og lesningen av evangelieteksten
- under trosbekjennelsen
- når en minnes de døde
- under nattverdliturgien fra prefasjonsdialogen og fram til utdelingen begynner
- under velsignelsen
- under utgangsprosesjonen

Spørsmålet om menigheten skal stå under første og siste salme, og eventuelt under andre salmer og ledd enn dem som er nevnt ovenfor, avgjøres av menighetsrådet i Lokal grunnordning.

22 Plassering i kirkerommet

Det må tas hensyn til kirkens utforming når en skal vurdere plasseringen av medvirkende under gudstjenesten. Liturgen bør ha en synlig plass i koret eller i nærheten av alteret for å fremtre som gudstjenestens leder. Liturgen oppholder seg her når han/hun ikke har bestemte oppgaver.

Når medliturgen leser bibeltekster og bønner, skjer det normalt fra en lesepult.

23 Fotografering og lyd- og bildeopptak til bruk i offentlige sammenhenger kan bare foregå dersom liturgen og kirkemusikeren på forhånd har gitt samtykke til det.

Privat fotografering, se punkt 67.

24 Hovedgudstjenesten har følgende grunnstruktur og hoveddeler:

- I Samling
- II Ordet
- III Forbønn
- IV Nattverd
- V Sendelse

Grunnstrukturen kan fravikes når særlige grunner taler for det. Fravik skal godkjennes av biskopen, og søknaden skal sendes tjenestevei.

25 Reglene for hoveddelene i gudstjenesten er utformet dels som rubrikker under de enkelte leddene i Ordning for hovedgudstjeneste, dels som nedenfor (punkt 26–50).

i | samling

26 Syndsbekjennelsen kan legges enten i samlingsdelen eller i forbønnsdelen.

Menighetsrådet kan søke biskopen om å benytte godkjent ordning for skriftemål i hovedgudstjenesten i stedet for syndsbekjennelse.

27 Dåp i hovedgudstjenesten skjer normalt etter ledd 7, Lovsang Gloria.

ii | ordet

28 *Tekstene som leses* skal hentes fra godkjent tekstbok for Den norske kirke.

Evangelieteksten skal leses i hver hovedgudstjeneste.

29 *Prekenen* holdes normalt over evangelieteksten eller en annen prekentekest som er fastsatt av Kirkerådet. Fortellingsteksten kan benyttes i stedet for den oppsatte prekentekest. I særskilte tilfeller kan liturgen velge en fritt valgt bibeltekst som prekentekest.

iii | forbønn

30 Gudstjenestens forbønn bør være lokalt forankret, og fortrinnsvis ledes av en medliturg.

Bønner bør utformes i et inkluderende språk.

iv | nattverd

31 Liturgen leder nattverdfeiringen. Hvis liturgen er en ordinert prest, bærer han/hun messehagel, jf. Retningslinjer for bruk av liturgiske klær.

32 Før gudstjenesten kan brød og vin settes på alteret eller på et eget sidebord, eller bæres inn når gudstjenestens begynner, og plasseres enten på alteret eller på sidebordet. Liturgen har ansvaret for at det er tilstrekkelig og egnet brød og vin til bruk ved nattverden.

33 Nattverdbrodet kan være syret eller usyret. Brodet kan gis som oblat, eller det kan brytes av et felles brød. Av hensyn til personer med cøliaki bør brodet være glutenfritt. Oblater skal være glutenfrie.

34 Hvilken som helst type ren, vanlig druevin – hvit eller rød – kan benyttes til nattverden. Det kan også benyttes alle typer avalkoholisert vin. Menighetsrådet avgjør hvilken type vin som skal benyttes. Vin som ikke er avalkoholisert, kan blandes med opptil 50 % vann, dersom menighetsrådet vedtar det.

35 Utdeling kan skje ved knefall ved alterringen (felles eller kontinuerlig) og/eller stående i andre deler av kirkerommet. Stående nattverd gjennomføres normalt ved at hver nattverddeltaker tar med en særkalk fram til utdelingsstedet og mottar vinen i den. Intinksjon (dypping) kan også benyttes.

36 Liturgen kan assisteres av en eller flere medliturger som er med under forberedelsen og utdelingen av måltidet.

37 Liturgen avgjør hvilken nattverdbønn som skal benyttes, og leder den. Liturgen messer eller sier alltid fram den innledende prefasjonsdialogen, innstiftelsesordene, hilser menigheten under fredshilsenen og sier tilsigelsesordene. En medliturg kan lese deler av nattverdbønnen. Ved utdelingen deler liturgen ut brodet.

38 Brød og vin som blir til overs etter utdelingen, skal behandles på verdig vis.

39 Alle døpte kan delta i nattverden.

40 De som kommer fram til nattverdbordet, og som ikke ønsker å motta nattverd, velsignes med håndspåleggelse eller korstegning og velsignelsesord av den som deler ut brodet (jf. Ordning for hovedgudstjenesten, ledd 21). De som ikke ønsker å motta nattverden, men velsignelsen, kan vise det ved å legge høyre hånd på venstre skulder.

41 Dersom liturgen finner at pastorale og kirkelige hensyn tilsier det, kan personer som lever i åpenbar strid med kristen tro og moral, nektes adgang til nattverden. Dersom det oppstår spørsmål om å nekte et medlem i Den norske kirke adgang til nattverdbordet, skal saken forelegges biskopen.

v | sendelse

42 Normalt benyttes den aronittiske velsignelsen på menighetens hovedgudstjenester, og alltid når de feires som høymesse.

Prosesjoner

43 Deltakerne i prosesjoner representerer hele menigheten.

Inngangsprosesjonen foregår under gudstjenestens preludium/forspill eller inngangssalme. Gudstjenestens medliturger og eventuelle dåpsbarn/dåpskandidater med følge kan delta i inngangsprosesjonen.

Hvis en bruker prosesjonskors, skal det alltid bæres fremst i prosesjonen. Det gjelder også prosesjonslys, som skal bæres ved siden av hverandre litt bak prosesjonskorset (jf. punkt 67). En kan også bære inn brød og vin, dåpsvannet, Tekstboken eller Bibelen og eventuelle gjenstander som symbol på gudstjenestens tema. Liturgen går bakerst. Før prosesjonen kan liturgen eller en av de medvirkende be en kort bønn.

Utgangsprosesjonen skjer under gudstjenestens postludium eller utgangssalme. Liturgen avgjør rekkefølgen av dem som skal være med i prosesjonen. Menigheten følger normalt prosesjonen ut av kirken.

- 44** *Evangelieprosesjon* kan benyttes ved lesningen av evangeliet. Under evangelieprosesjonen synger menigheten hallelujaomkvad eller salmevers.
- 45** *Festprosesjon* er naturlig ved de kirkelige høytidene og på spesielle festdager i menigheten, og dessuten ved konfirmasjon og vigslingshandlinger. Festprosesjonen kan ledsages av ringing med alle klokkene eller kiming til følget kommer inn i kirkerommet.

Bruk av lys

- 46** Brennende alterlys (og påskelys) symboliserer Kristi nærvær i menigheten. Det brukes bare hvite, levende lys. Etter gammel tradisjon i Den norske kirke har alteret to lysestaker, hver med ett lys. Når det er flere lysestaker og noen av dem ikke er i bruk under gudstjenesten, fjernes de fra alteret. Der interiøret i kirken gjør det naturlig, kan en sette lave lys på den ene kortsiden av alteret, eller lysene kan stå for eksempel i staker på gulvet.
- 47** Når det skal tennes andre lys i kirken, for eksempel etter at spesielle tekstavsnitt er lest, og i tilknytning til dåp (dåpslys), bør ilden komme fra alterlysene eller påskelyset, alt etter det som er vanlig i menigheten. Vedtak om bruk av dåpslys skal gjøres av menighetsrådet i samråd med menighetens prester (se punkt 64). For utdypende regler, se Retningslinjer om liturgisk inventar og utstyr.
- 48** Påskelyset brukes først og fremst i påskennattgudstjenesten. Det kan stå tent i alterområdet ved alle gudstjenester i påsketiden, til og med Kristi himmelfartsdag. Ellers i året kan det stå ved døpefonten og brenne under dåpshandlingen.
- 49** En lysholder eller en lysglobe kan plasseres på et passende, men brannmessig forsvarlig sted i kirkerommet, gjerne i koret eller ved inngangen. Utformingen må tilpasses kirkerommet. Lysholderen eller lysgloben skal ha et lys som kan fungere som Kristuslys. Bruken tilpasses den lokale tradisjonen. For utdypende regler om bruken, se Retningslinjer om liturgisk inventar og utstyr.

Bruk av kirkeklokkene

- 50** Se Retningslinjer for bruk av kirkens klokker.

C | Bestemmelser for fastsetting av Lokal grunnordning

- 51** *Menighetsrådet* har ansvar for å utarbeide forslag til og vedta Lokal grunnordning for menighetens gudstjenesteliv. Vedtakene skal føres i en protokoll.
- 52** Menighetsrådet kan oppnevne et gudstjenesteutvalg som forbereder og utarbeider forslag til vedtak.

- Dersom det opprettes et gudstjenesteutvalg, har soknepresten sete i utvalget som leder av menighetens gudstjenesteliv, som fagperson i teologi og liturgikk og ut fra sitt ordinasjonsløfte (jf. Ordning for vigsling til prestetjeneste og Tjenesteordning for menighetsprester § 10 andre ledd). Kirkemusikeren har sete i gudstjenesteutvalget ut fra sitt ansvar for å lede menighetens kirkemusikalske arbeid og som fagperson i liturgikk og kirkemusikk. (Om kantor, se Ordning for vigsling til kantor, punkt 9, og Tjenesteordning for kantor § 2).
- 53** Før den lokale grunnordningen endelig fastsettes, skal menighetens prester, kirkemusikere, kateketer, diakoner og andre medarbeidere som er involvert i gudstjenestearbeidet, få anledning til å uttale seg om forslaget. Deretter skal forslaget legges fram for *menighetsmøtet* til drøfting og uttalelse (jf. punkt 69).
- 54** Lokal grunnordning fastsettes for en bestemt periode, fortrinnsvis 2–4 år.
- 55** Menighetsrådets vedtak om Lokal grunnordning skal sendes tjenestevei til biskopen, som er godkjenningsmyndighet (jf. TOB § 4). Uttalelser fra menighetsmøtet, fra et eventuelt mindretall i menighetsrådet og eventuelt fra soknepresten følger saken.
- 56** Den vedtatte lokale grunnordningen skal gjøres kjent for menigheten, og er en bindende ordning. Menighetens hovedgudstjenester skal planlegges og utføres i samsvar med den.
- 57** Lokal grunnordning skal inneholde vedtak om høymessen og andre typer hovedgudstjenester. Med andre typer hovedgudstjenester menes hovedgudstjenester som menigheten feirer regelmessig, og som har en bestemt profil eller et lokalt særpreg.
- 58** Menighetsrådet fastsetter ulike typer hovedgudstjenester innenfor rammen av Ordning for hovedgudstjeneste med rubrikker. Det kan også brukes liturgisk materiale fra tidligere ordninger som er godkjent til bruk i Den norske kirke, blant annet Forenklet høymesse og Prekengudstjeneste, når Ordning for hovedgudstjeneste åpner for det.
- 59** Følgende elementer skal være med i alle hovedgudstjenester:
- Salmer
  - Inngangsord
  - Samlingsbønn
  - Syndsbekjennelse
  - Tekstlesning (evangelium)
  - Preken
  - Trosbekjennelse
  - Forbønn
  - Fadervår
  - Velsignelse
- Normalt skal det feires nattverd i hovedgudstjenesten.
- 60** Når menighetsrådet fastsetter de forskjellige hovedgudstjenestene, skal det komme tydelig fram hva som er fast, og hva som er variabelt. Disse vedtakene danner rammene for feiringen av hovedgudstjenesten.
- 61** Der det er naturlig, kan andre språk brukes på enkeltledd.
- 62** Lokalt utformet samlingsbønn og syndsbekjennelse som skal brukes regelmessig i gudstjenesten, skal sendes tjenestevei til biskopen, som er tilsynsmyndighet (jf. TOB § 1), for godkjenning.
- 63** Menigheter som ligger i forvaltningsområdet for samiske språk, er forpliktet til å ivareta samiske språk i sitt gudstjenesteliv. Dette skal innarbeides i Lokal

grunnordning.

- 64** Menighetsrådet har myndighet til å ta beslutninger som gjelder følgende spørsmål:
Ledd i Ordningen for hovedgudstjeneste = HG, Ordning for dåp = D, Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten = pkt. og Alminnelige bestemmelser for dåp = D pkt. Kirkeloven = kl.
- utforming av gudstjenestens forberedelsesdel (HG ledd 1)
  - hvilke samlingsbønner som skal benyttes til hvilke typer gudstjenester (HG ledd 4)
  - bruk av dåpslys (D III)
  - når i gudstjenesten dåpsbarnets/dåpskandidatens fulle navn skal nevnes (HG ledd 1, 16 og D I)
  - plassering og valg av syndsbejennelse(r) i forskjellige typer hovedgudstjeneste (HG ledd 5)
  - valg av varianter av Kyrie og Gloria (HG ledd 6 og 7)
  - bruk av ulike litanier (HG ledd 6 og 17)
  - om en skal bruke Dagens bønn, og eventuelt når (HG ledd 8)
  - antall tekstlesninger i forskjellige typer hovedgudstjenester (HG ledd 9–11)
  - bruk av den apostoliske og/eller den nikenske trosbejennelsen ved høytider og andre gudstjenester (HG ledd 14)
  - om det skal være kunngjøringer i gudstjenesten
    - i begynnelsen av forbønnsdelen eller et annet sted (HG ledd 16)
  - hvor eventuelle vitnesbyrd, hilsener og forbønnsønsker skal plasseres i gudstjenesten
  - valg av forbønner og menighetssvar (HG ledd 17)
  - om ordningen med å minnes de døde og be for de sørgende i etterkant av forbønnen skal benyttes (HG ledd 17)
  - plassering og måter å samle inn takkofferet på (HG ledd 18 og 19)
  - valg av offerformål (kl § 9 tredje ledd)
  - frembæring av nattverdgvarene (HG ledd 19)
  - valg av type druevin, hvit eller rød, avalkoholisert eller med alkohol (pkt. 34)
  - bruk av syret eller usyret brød eller oblater (pkt. 33)
  - utdelingssted ved nattverden (ved alterringen eller et annet sted i kirkerommet) (pkt. 35, HG ledd 21)
  - utdelingsform ved nattverden (pkt. 35, HG ledd 21)
  - tekstform i Fadervår (HG ledd 20)
  - bruk av den andre delen i Fredshilsen (HG ledd 21)
  - bruk av kirkeklokkene (pkt. 50)
  - om menigheten skal sitte eller stå under første og siste salme og eventuelt andre salmer (pkt. 21)
  - valg av liturgisk musikk til disse leddene:
- Bønnerop (Kyrie), Lovsang (Gloria), Halleluja (ledd 12), Trosbejennelse (Credo), Menighetssvar (Forbønn), Hilsen (Prefasjonsdialog), Hellig (Sanctus), Fadervår, Du Guds Lam (Agnus Dei), Velsignelse
- om trosbejennelsen skal leses og/eller synges
  - om Fadervår skal leses og/eller synges
- 65** I den lokale grunnordningen setter en opp retningslinjer for hovedgudstjenestene i årsplanen for menigheten, etter biskopens forordning. Her bestemmer

menighetsrådet:

- hvor ofte en skal feire de ulike typene hovedgudstjenester i de forskjellige kirkene
- i hvilken kirke de særskilte høytidsdagene skal feires, eventuelt vekslinger fra år til år
- hvordan menighetens trosopplæring skal integreres i gudstjenestefeiringen
- hvordan en i gudstjenestelivet skal ta hensyn til menighetens planer på andre områder, for eksempel diakoni, kirkemusikk og misjon

Soknepresten leder arbeidet med å sette opp halvårsplaner eller årsplaner i samarbeid med resten av staben. Planen skal legges fram for menighetsrådet for godkjenning.

I kirker hvor det ikke holdes høytidsgudstjeneste på førstedager, kan høytidsgudstjenesten legges til andredager.

66 Lokal grunnordning skal inneholde vedtak om dåp i hovedgudstjenesten:

- hvor ofte det kan være dåp i hovedgudstjenester
- eventuelle bestemmelser av antall dåpsbarn/dåpskandidater i en og samme gudstjeneste
- dåpens plassering i gudstjenesten

67 Lokal grunnordning skal inneholde vedtak om praktiske forhold:

- bruken av kirkerommet før, under og etter gudstjenesten
- bruk av medlitter og andre medvirkende (punkt 10)
- eventuell bruk av liturgiske klær for ikke-vigslede medlitter (punkt 17)
- bruk av prosesjoner, prosesjonskors og prosesjonslys (punkt 43)
- retningslinjer for privat fotografering og lyd- og bildeopptak under gudstjenesten
- andre faste rutiner ut fra lokalt særpreg og lokale behov

D | Avgjørelsesmyndighet

68 *Menighetsrådet* vedtar Lokal grunnordning og sender den tjenesteveien til biskopen for godkjenning (jf. punkt 55). Biskopen ser til at den lokale grunnordningen er i samsvar med Ordning for hovedgudstjeneste, og melder tilbake om dette til menighetsrådet. Som tilsynsmyndighet kan biskopen kreve endringer og gi nærmere veiledning om menighetens gudstjenesteliv (TOB § 4).

Dersom menighetsrådet fastsetter gudstjenester i Lokal grunnordning utover de forordnede gudstjenestene, må eventuelle økonomiske forpliktelser klareres med vedkommende myndighet (bispedømmerådet og/eller fellesrådet).

69 *Menighetsmøtet* avgjør språk og målform for hovedgudstjenesten, også om det i et begrenset antall gudstjenester skal benyttes et annet språk eller en annen målform. Menighetsmøtet avgjør også valg av godkjent salmebok (jf. kl § 11).

Før den lokale grunnordningen blir fastsatt og sendt til biskopen, skal menighetsmøtet få uttale seg. Det samme gjelder dersom menighetsrådet ønsker å søke biskopen om å bruke tidligere liturgier (jf. punkt 6). Menighetsmøtet skal også få uttale seg om endring av tidspunkt for hovedgudstjenesten.

70 *Biskopen* fører tilsyn med at de kirkelige rådene i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære (TOB § 1 tredje ledd). Biskopen ser til at prestene forvalter sakramentene, forkynner og selv lever i overensstemmelse med den kristne tro, slik den er uttrykt i vår kirkes bekjennelse og ordninger (TOB § 1 andre ledd).

- Biskopen forordner gudstjenester i soknekirkene i bispedømmet (jf. TOB § 3). Det gjelder blant annet antall gudstjenester i den enkelte kirke og tidspunkt for de forordnede hovedgudstjenestene. Dessuten utøver biskopen «den myndighet som i liturgiernes bestemmelser er tillagt biskopen» (jf. TOB § 4).
- 71** *Liturgen* har det overordnede ansvaret for forberedelsen og gjennomføringen av den enkelte gudstjeneste, og gjør det i samarbeid med de andre ansatte og frivillige i menigheten. Er det uenighet om noe som gjelder en gudstjeneste, tar liturgen avgjørelse innenfor rammen av Ordning for hovedgudstjeneste og Lokal grunnordning.
- Liturgen avgjør valg av
- inngangsord
  - løftesord etter syndsbejennelsen
  - andre predikanter enn liturgen selv
  - prekenform
  - nattverdbønn
- 72** *Medliturger* som deltar i utdelingen av nattverd, skal normalt ha oppnådd religiøs myndighetsalder. Soknepresten godkjenner nattverdmedhjelpere.
- 73** *Kirkemusikeren* gir veiledning og råd om musikalske uttrykk. Kirkemusikerens oppgaver reguleres av arbeidsbeskrivelsen for stillingen. Kantorens oppgaver og ansvar reguleres av arbeidsbeskrivelsen og tjenesteordningen for kantor.
- 74** Gudstjenestelige funksjoner for *kateketer* og *diakoner* reguleres av retningslinjene som er utarbeidet for det.
- 75** Kirkerådet kan gi nærmere presiseringer av Alminnelige bestemmelser.
- 76** Kirkerådet gjør vedtak om liturgiske forsøkssaker.

E | Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

- 77** Regelverket gjelder fra det tidspunktet Kirkemøtet har fastsatt.
- 78** Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste erstatter
- I Felles veiledning (generalrubrikker)
  - II Hovedgudstjenester på søn- og helligdager
- På sikt vil de også erstatte
- III Andre gudstjenester bestemt av kirkeåret
  - IV Andre gudstjenester uavhengige av kirkeåret, slik det står i *Gudstjenestebok for Den norske kirke* (Verbum 1996). Kirkemøtet fastsetter nærmere bestemmelser om punkt III og IV.
- 79** Alminnelige bestemmelser erstatter også regelverket som er angitt i Forsøkssaker fastsatt av Kirkerådet fra 1995–2010, med generalrubrikker, alminnelige bestemmelser og rubrikker som inngår i dem, med mindre bestemmelsene er videreført i Alminnelige bestemmelser og rubrikkene i Ordning for hovedgudstjeneste.
- Dette gjelder forsøkssaker vedtatt i KR 23/95 om
- dåpslys
  - alternative menighetssvar og forbønner i ordningen Familiegudstjeneste
  - alternative forbønner i ordningen Høymesse
  - forsakelsen i gudstjenesten
  - særskilt om nattverd
  - valg av salmer utenom *Norsk salmebok*
- Videre gjelder det

- sak KR 57/96 (KR 63/96) Tillegg til *Norsk salmebok (Salmer 1997)*
- sak KR 16/02 Plassering av dåp
- sak KR 17/02 Konfirmasjonstidens bønner
- sak KM 10/04 / KR 21/05 Regional godkjenning av liturgiske forsøk (midlertidig delegasjon til biskopene)
- sak KR 66/05 Prøving av NT-05 i gudstjenesten
- sak KR 24/06 Forbønn for Sametinget